

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
DYDDIAD	16 Tachwedd 2021
PWNC	Fframwaith gweithredu pwyllgorau i'r dyfodol
PWRPAS	Cyflwyno Fframwaith Gweithredu Pwyllgorau drafft er mwyn ei argymhell i'r Cyngor llawn ei fabwysiadu
AWDUR	Geraint Owen, Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth Mewn ymgynghoriad â Iwan Evans, Swyddog Monitro

Cefndir.

1. Mae Rhan 3 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn
 - Rhoi hawl mynediad o bell i gyfranogwyr i gyfarfodydd democrataidd ffurfiol.
 - Caniatáu cynnal cyfarfodydd democrataidd ffurfiol unai mewn lleoliad neu yn rhithiol gan ddarparu mynediad i'r cyhoedd i bwyllgorau drwy drefniadau electroneg
 - Gosod disgwyliad i gyhoeddi ein trefniadau ar gyfer cynnal cyfarfodydd democrataidd ffurfiol
 - Gosod disgwyliad i we ddarparu cyfarfodydd democrataidd (disgwylir rheoliadau fydd yn sefydlu ystod y gofyn).
2. Mae nifer o adroddiadau wedi eu cyflwyno ar wahanol elfennau eisoes, gyda'r Cyngor llawn wedi mabwysiadu trefniadau interim dros dro yn ei gyfarfod ar 8fed o Orffennaf, 2021. Cyflwynwyd diweddariad i gyfarfod y Cyngor llawn ar y 7fed o Hydref yn amlinellu'r trefniadau ymarferol (uwchraddio'r siambrau er mwyn cynnal cyfarfodydd hybrid) a'r camau eraill sydd angen eu cyflawni er mwyn symud y gwaith yn ei flaen.
3. Roedd adroddiad y 7fed o Hydref yn nodi'r angen i sefydlu Fframwaith Pwyllgorau fydd yn amlinellu pa gyfarfodydd fydd yn parhau i gael eu cynnal yn rhithiol a pha gyfarfodydd fydd yn cael eu cynnal o leoliad gyda darpariaeth mynychu o bell (sef yn hybrid).

Fframwaith Gweithredu Cyfarfodydd a phwyllgorau.

4. Rydym yn cael ein hatgoffa yn y ddogfen 'Arweiniad Statudol Interim ar Gyfarfodydd Aml-leoliad' a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ym mis Mai 2021 mai diben cyffredinol addasu'r ddeddf i alluogi mynediad o bell oedd "...mwy o hygyrchedd a gwell cyfranogiad gan y cyhoedd mewn llywodraeth

leol.” Maent hefyd yn nodi fod “cyfleustra cyfranogwyr a gweithrediad effeithlon awdurdodau perthnasol eu hunain yn bwysig ond anghenion y cyhoedd a ddaw yn gyntaf pan fydd y penderfyniadau hyn yn cael eu gwneud.” Bydd yn rhaid i unrhyw drefniadau a sefydlir gwrdd â’r gofynion yn yr arweiniad statudol.

5. Pwrpas y papur yw cyflwyno Fframwaith Gweithredu Pwyllgorau (ar ffurf drafft) i gael sylwadau Aelodau’r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth cyn cyflwyno’r Fframwaith i’r Cyngor llawn ei fabwysiadu.
6. Mae’r fframwaith yn seiliedig ar yr egwyddorion sylfaenol a sefydlwyd gan y pwyllgor hwn. Awgrymir rhai ychwanegiadau i’r egwyddorion (wedi eu tanlinellu isod). Mater o ddisgresiwn yw penderfynu ar pa drefniadau i’w rhoi mewn lle. Mae’r arweiniad statudol yn gosod yr ystyriaethau y dylid eu cloriannu wrth ddod i gasgliad. Mae anghenion democratiaeth leol ac anghenion y cyhoedd yn ystyriaeth hanfodol a blaenllaw wrth benderfynu ar y drefn. Mae’r sail ar gyfer y dyraniad yn unol â’r hyn sydd wedi ei nodi sef fod diddordeb uchel gan y cyhoedd yn y trafodaethau a’r penderfyniadau sy’n cael eu cynnal gan y cyfarfodydd a amlygir . Mae cynnal y cyfarfodydd mewn lleoliad ynghyd a gwe-ddarledu yn rhoi yr ystod ehangaf o gyfleon i gael mynediad i drafodaethau.. Fe nodir hefyd fod argymhelliad ar gyfer cynnal ystod o gyfarfodydd drwy’r drefn rhithiol yn unig. Felly, fel fframwaith cyfarfodydd mae hyn yn adlewyrchu amcanion Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015.

Egwyddorion Fframwaith Gweithredu Cyfarfodydd a Phwyllgorau

- ✓ Mae angen adeiladu ar lwyddiant y cyfarfodydd rhithiol sydd wedi eu cynnal dros y flwyddyn a hanner diwethaf
- ✓ Rydym angen parhau i sicrhau fod ein trefniadau Democratiaeth yn dryloyw i bobl Gwynedd ac yn agored i bawb.
- ✓ Dylid ymgeisio at gynnal y rhan fwyaf o gyfarfodydd yn rhithiol er mwyn:
 - Cyfrannu at yr agenda lleihau carbon trwy leihau teithio i Gynghorwyr a Swyddogion, yn arbennig yn sgil y ffaith fod y Cyngor wedi datgan argyfwng hinsawdd
 - Hybu amrywiaeth mewn Democratiaeth trwy annog hyblygrwydd mynediad o bell i gyfarfodydd rhithiol gan ddenu mwy o bobl sy’n gweithio a rhieni ifanc

- Defnyddio amser Cynghorwyr a Swyddogion yn fwy synhwyrol trwy leihau'r gofynion teithio
- Lleihau costau teithio
- Hybu cyfranogiad ac ymddygiad cadarnhaol

7. Mae'n bwysig hefyd cofio ein llwyddiant dros y flwyddyn a hanner diwethaf. Rydym wedi llwyddo i gynnal pob pwyllgor yn effeithiol yn rhithiol yn y ddwy iaith gan we-ddarledu nifer ohonynt bellach. Yn ogystal, mae presenoldeb mewn cyfarfodydd wedi bod yn gyffredinol uwch ers iddynt fod yn cael eu cynnal yn rhithiol.
8. Rydym wedi gwrandao ar y sylwadau sydd wedi eu cynnig gennych fel Cynghorwyr mewn amryw o gyfarfodydd ac mewn ymateb i'r holiadur diweddar. Mae'n deg casglu fod 75 ateb gwahanol gennych fel Cynghorwyr ar gyfer y sefyllfa ddelfrydol i'r dyfodol wrth drafod pwyllgorau unigol, gyda phawb yn ystyried ei sefyllfa b/personol ei hun.
9. Rydym wedi derbyn sylwadau gan bobl Gwynedd hefyd. Yn y Pwyllgor Cynllunio derbyniwyd sylwadau fod y trefniadau cyfredol sy'n galluogi mynychu yn rhithiol neu recordio darn i'w chware i'r pwyllgor wedi bod yn welliant ar y trefniadau blaenorol gan eu bod yn fwy hwylus i bobl Gwynedd. Ar y llaw arall, mae eraill wedi mynegi eu rhwystredigaeth o wyllo cyfarfodydd ar we-ddarlliediad yn unig gan nad yw'n cynnig yr un profiad a mynychu yr oriel gyhoeddus mewn siambr gan nad yw Aelodau mor ymwybodol o bresenoldeb y cyhoedd wrth ddod i benderfyniadau.
10. Tra bo'r fframwaith yn ceisio ymateb i'r prif negeseuon sydd wedi eu lleisio dros y misoedd diwethaf, mae'r pwyslais ar sicrhau fframwaith gynaliadwy i'r dyfodol, pwy bynnag fydd y Cynghorwyr fydd wedi eu hethol ar ôl Mai 2022, yn seiliedig ar yr egwyddorion uchod a'r arweiniad statudol.

Be sy'n cael ei gynnig?

11. Cyflwynir Fframwaith ar gyfer cyfarfodydd ffurfiol y Cyngor yn unol â gofynion y Ddeddf. Mae'n debyg y byddai'n synhwyrol datblygu fframwaith fewnol yn nodi disgwyliadau ar gyfer cyfarfodydd eraill y mae Cynghorwyr yn rhan ohonynt, megis cyfarfodydd mewnol, cyfarfodydd rhanbarthol a chenedlaethol ac hyfforddiant. Adroddir ar hyn yn y dyfodol.

12. Fel a nodwyd eisoes, mae gofynion y Ddeddf yn golygu y gellir cynnal cyfarfodydd yn rhithiol llwyr neu wrth ddarparu mynediad o bell lle mae lleoliad penodol megis y Siambr wedi ei adnabod (sef cyfarfod hybrid).
13. Mae'n bwysig nad ydym yn llithro yn ôl i hen drefniadau oherwydd arferiad ac yn colli golwg ar yr egwyddorion a nodwyd uchod. Dyma ein cyfle fel Cyngor i arloesi a gosod disgwyliadau gweithredu cynaliadwy i'r dyfodol.
14. Er mwyn datblygu'r fframwaith ar seiliau cadarn, mae'n debyg mai'r egwyddor syml i'w dilyn yw:
 - a) cynnal cyfarfodydd pwyllgorau ffurfiol yn rhithiol lle bo modd gwneud hynny.
 - b) cynnal cyfarfodydd hybrid lle bo diddordeb uchel gan y cyhoedd.
15. Bydd aelodau'r pwyllgor yn cofio y gwaith manwl a wnaethpwyd i adnabod y pwyllgorau i'w gwe-ddarlledu yn wreiddiol, gyda'r ffocws ar faterion o ddiddordeb i'r cyhoedd. Adnabuwyd y Cyngor llawn, Cabinet, a'r Pwyllgor Cynllunio yn wreiddiol, gan ymestyn y trefniadau gwe-ddarlledu i bwyllgorau craffu hefyd. Argymhellir y gellid dilyn yr un trefn i adnabod y pwyllgorau sydd i'w cynnal drwy drefn hybrid, fel a nodir uchod.
16. Lle cynhelir cyfarfodydd yn hybrid, argymhellir fod Cyngorwyr yn ystyried o ddifri os oes rhaid teithio i'r lleoliad, gan gofio na fydd amgylchiadau yn y siambrau a'r swyddfeydd yr un fath ag yr oeddent yn flaenorol. Noder y bydd mwyafrif swyddogion yn mynychu cyfarfodydd o bell ac na fydd modd picio i swyddfa swyddogion i'w gweld cyn neu ar ôl cyfarfod.
17. Mae goblygiadau adnoddau i gynnal cyfarfodydd hybrid, a rhagwelir y bydd yn rhaid i gohort o swyddogion y Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith sy'n cefnogi'r pwyllgor o safbwynt technegol a chyfieithu ar y pryd fynychu'r lleoliad pan fydd cyfarfod hybrid yn cael ei gynnal.
18. Gellir gweld tabl o effaith yr argymhelliad uchod fesul pwyllgor yn **Atodiad A**. Cydnabyddir y byddai eithriadau i'r trefniadau, megis cyfarfodydd cyntaf yn dilyn etholiadau. Yn ogystal, bydd yn angenrheidiol adolygu ein trefniadau o fewn cyfnod rhesymol.
19. Ymhellach, rydym yn tybio y bydd cymryd rhan mewn cyfarfod hybrid, ac yn arbennig cadeirio cyfarfod hybrid yn brofiad gwahanol ac yn gofyn am sgiliau gwahanol a newydd. Bydd yn angenrheidiol adnabod ymarfer da ar gyfer cadeirio cyfarfodydd o'r fath a chynnig hyfforddiant i Gynghorwyr.

Mynediad i'r cyhoedd

20. Law yn llaw a'r trefniadau uchod mae'n angenrheidiol sicrhau a datgan sut yr ydym am sicrhau mynediad i'r cyhoedd i'n pwyllgorau. Ar gyfer pwyllgorau rhithiol bydd mynediad i'r cyhoedd drwy wyllo'r gwe ddarlledu neu drwy gysylltu i gael mynediad fel arall. Bydd manylion ar flaen y rhaglen fel sy'n digwydd yn gyfredol.
21. Ar gyfer cyfarfodydd hybrid lle bo lleoliad penodol wedi ei nodi, bydd modd i'r cyhoedd gael mynediad i gefn y siambr. Os yw'r cyfarfod hefyd yn cael ei we ddarlledu bydd mynediad i'r cyhoedd trwy'r gwe ddarllediad hefyd.
22. Mae hyn i gyd yn codi cwestiwn ynghylch a'r trefniant blaenorol lle roedd y Pwyllgor Cynllunio yn cynnal ei gyfarfodydd mewn aml leoliadau.

Deddf Cydraddoldeb 2010

23. Mae'r Cyngor yn ddarostyngedig i ddyletswydd dan Deddf Cydraddoldeb 2010 i ddal sylw priodol at yr angen i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu a gormesu anghyfreithlon, ynghyd ag ymddygiadau eraill a waherddir dan ddarpariaethau'r Ddeddf. Yn ogystal mae angen cynyddu cyfle cyfartal a hyrwyddo perthnasau da rhwng y rhai sydd â nodweddion gwarchoddedig a'r rhai nad oes ganddynt (y Dyletswydd Cydraddoldeb Cyffredinol). Yn unol â'r gofyn yng Nghymru ac er cyfarch y dyletswydd yma, mae Aseiad Ardrawiad Cydraddoldeb wedi ei baratoi a'i ddiweddarau ar gyfer cyfarfodydd hybrid. Mae wedi ei atodi yn Atodiad (ii) ac nid yw wedi canfod ardrawiadau fyddai yn arwain at newid yr argymhelliad.

ATODIAD A

Math o gyfarfod	Pwyllgorau dan sylw
Hybrid	<ul style="list-style-type: none">• Cyngor llawn• Cabinet• Cynllunio• Craffu
Rhithiol llwyr	<ul style="list-style-type: none">• Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth• Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu• Pwyllgor Safonau• Pwyllgor Iaith• CYSAG• Cyd bwyllgor ymgynghorol Lleol• Pwyllgor Pensiynau• Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion *• Pwyllgor Trwyddedu Canolog/Cyffredinol (a'r is-bwyllgorau trwyddedu cyffredinol a chanolog)• Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y cyd• Unrhyw is-bwyllgor
Eithriadau posib	<p>Pwyllgor Apelau Cyflogaeth (dibynnol ar gais yr unigolyn).</p> <p>Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion - ystyriaeth pan fo cyfweiliadau – rhithiol fel arall</p> <p>Pwyllgorau ac Is Bwyllgorau lle cynhelir gwrandawladau quasi- farnwriaethol.</p>

Bydd Pwyllgorau Ymgynghorol Harbwr Porthmadog/Pwllheli/ Aberdyfi/ Abermaw i'w hystyried eto.